

Szegedi Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi Doktori Iskola

Aradi Csenge Eszter

A kognitív metafora diskurzusteremtő szerepe a janzenista hatású
XVII. századi francia prózában. Blaise Pascal és François de La
Rochefoucauld munkáinak vizsgálata

A DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Témavezetők:

Penke Olga DsC, egyetemi tanár

Balázs Péter PhD, habilitált egyetemi docens

2018

A doktori értekezés tézisei

I. A témaválasztás indoklása

Disszertációmban a XVII. századi janzenista, illetve ágostoni hatású prózairodalom néhány alkotását elemeztem a kognitív metaforaelmélet értelmezési keretein belül. A kutatás alapkorpuszát két szerző összesen négy szövege alkotta: Blaise Pascal *A geometriai gondolkodás és a meggyőzés művészete* (De l'Esprit géométrique et de l'art de persuader, 1658) és *Gondolatok* (Pensées, 1670) című írásai, valamint François de La Rochefoucauld *Emlékiratok* (Mémoires, 1662) és *Maximák* (eredeti címén: Sentences et maximes morales, 1664-1665) című munkái. A négy alapszöveg mellett egyes helyeken idéztem Pascal *Vidéki leveleinek* (Les Provinciales, 1656-1657) és La Rochefoucauld *Portréjának* (Portrait de M.R.D. fait de lui-même) tematikusan kapcsolódó részeit.

A kognitív metaforaelmélet,¹ a kognitív nyelvészet egyik legdinamikusabban fejlődő irányzataként alkalmasnak bizonyul a komplex humántudományi kérdések interdiszciplináris perspektívából történő vizsgálatára. Szintetizálja a nyelvészet, a pszichológia, a neurobiológia, a filozófia és a kultúratudományok legújabb eredményeit, s ezáltal lehetővé teszi az irodalmi szövegek analitikus, a korábbiaknál átfogóbb értelmezését.² A metaforaelmélet feltárja a szövegen belüli és szövegen kívüli valóságok között fennálló ok-okozati viszonyokat, vizsgálja a nyelvi szint mögött meghúzódó pszichológiai (konceptuális), kulturális és ideológiai hátteret.

II. A Kutatási hipotézis és cél megfogalmazása

A kora újkori kutatások területén mindeddig kevés törekvés mutatkozott a kognitív metaforaelméletben rejlő lehetőségek kihasználására.³ Disszertációm kettős célkitűzést szolgált. A felsorolt művek metafora- és metonímiarendszereinek elemzésével azt vizsgáltam, hogy az egyes szövegek milyen módon illeszkednek a korszak filozófiai, vallási, ideológiai és irodalmi folyamataiba.⁴ Ugyanezen kérdés szövegnyelvészeti szempontból történő megvilágítása pedig lehetővé tette a metafora és metonímia intra- és intertextuális koherencia-

---

¹ George LAKOFF, Mark JOHNSON, *Metaphors We Live By*. Chicago, University of Chicago Press, 1980.

² KÖVECSES Zoltán, *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*. Budapest, Typotex, 2005.

³ Egy külföldi és egy hazai példa: Andreas MUSSOLFF, „Metaphor in Discourse History”. In: *Historical Cognitive Linguistics*. Szerk. WINTERS, Margaret E., TISSARI, Heli, ALLAN, Kathryn. New York, De Gruyter Mouton, 2010. 70-92.; SZENTPÉTERI Márton, *A keresztény pánszófia temploma*. Helikon irodalomtudományi szemle: Szabadkőművesség. 2016/4. 528-545.

⁴ TÜSKÉS Gábor, *A janzenizmus kutatásának néhány kérdéséhez*. Itk, 119. szám, 2015. 161-181.; ARADI Csenge, *A kognitív metafora diskurzusteremtő ereje a 17. századi janzenista ihletettséggű francia irodalomban, kitekintéssel Mikes Törökországi leveleire*, Itk, 121. szám, 2017. 99-113.

teremtő funkcióinak vizsgálatát. A metaforaelmélet dinamikus irodalom-felfogása⁵ hangsúlyozza a kontextuális (kulturális, pszichológiai, társadalmi, stb.) tényezők jelentésközpontosságban való szerepét, feltárva ezáltal a szöveg eddig még esetlegesen rejtett jelentésrétegeit.

A metaforaelmélet kiindulópontja, hogy a metafora (és a metonímia) nem elsősorban retorikai-stilisztikai, hanem konceptuális kategória;⁶ az emberi gondolkodás, mely proposíciók és képi reprezentációk mentén rendeződik, lényegében figuratív vagy metaforikus. Konceptuális jellegéből fakadóan a metafora nem korlátozódik a nyelvre, hanem a megismerés minden területén aktív szerepet játszik a jelentésközpontosság folyamatában (mítoszok, szimbólumok, hagyományok, művészetek, történelmi, politikai diskurzusok). A metaforát alapvetően formálja a szocio-kulturális környezet, az egyéni és kollektív, a testi és pszichológiai tapasztalat. Az elmúlt évtizedek embertani, neurobiológiai és nyelvészeti kutatásai kimutatták, hogy ez a folyamat természetesen nem egyoldalú: a kultúra, a test és a metafora dinamikus interakcióban alakítják egymást.⁷

Amennyiben az irodalmat, Joanna Gavins és Gerard Steen⁸ megfogalmazását követve, „az emberi megismerés egy speciális formájának” tekintjük, egyben azt is kijelentjük, hogy a köznyelvi és irodalmi metafora legfeljebb a kreativitás mértékében különbözik egymástól;⁹ az irodalmi metafora viszonylagosan könnyű interpretációját a hétköznapival közös konceptuális bázis teszi lehetővé.¹⁰ Az elmúlt évek neurobiológiai eredményei igazolni látszanak az agy motoros és asszociatív területei közötti közvetlen neurális kapcsolatot.¹¹ Ez az univerzalitás nyilvánul meg abban az empirikusan igazolt jelenségben is, hogy az ember kognitív architektúráját felépítő és működtető általános pszichológiai folyamatok és kategóriák – beleértve a metaforát is – az általunk ismert és vizsgált kultúrákban megegyeznek, illetve

---

⁵ George LAKOFF, Mark TURNER, *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago, Chicago University Press, 1989.; KÖVECSESE, *A metafora...*, i.m. 59-67.

⁶ LAKOFF, JOHNSON, i.m., 6.; KÖVECSESE, BENCZES, i.m.79-80.

⁷ NING, Yu, „The relationship between metaphor, body, and culture”. In. *Body, Language and Mind(Vol.2): Sociocultural Situatedness*. Szerk. FRANK, Roslyn, DIRVEN, René, ZIEMKE, Tom és BERNÁNDEZ, Enrique. Berlin and New York, Mouton de Gruyter, 2008. 388-408.

⁸ „[L]iterature [is] as a specific form of everyday human experience and especially cognition that is grounded in our general cognitive capacities for making sense of the world”. Joanna GAVINS, Gerard STEEN: *Contextualising Cognitive Poetics*. In. Uők (szerk), *Cognitive Poetics in Practice*. London, New York, Routledge, 2003.1-2.

⁹ LAKOFF, TURNER, i.m., xi. ; KÖVECSESE, *A metafora*, i.m. 60.

¹⁰ Elena SEMINO, Gerard STEEN, „Metaphor in Literature”. In. *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Szerk. GIBBS, Jr, Raymond W. Cambridge, Cambridge University Press, 232-246. 2008.

¹¹ George LAKOFF, Vittorio GALLESSE, *The Brain's Concepts: The Role of The Sensory-Motor System in Conceptual Knowledge*. Cognitive Neuropsychology, 22. évf. 3. szám, 2005. 455-479.; George LAKOFF, „The Neural Theory of Metaphor”. In. *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Szerk. GIBBS Jr., Raymond W. Cambridge, Cambridge University Press, 17-38. 2008.

variabilitás mellett is hasonlóságokat mutathatnak.¹² Valószínűsíthető tehát, hogy egy adott szövegben és/vagy diskurzusban megnyilvánuló metaforák és metafora-csoportok – műfaji sajátosságoktól függetlenül – konceptuális (fogalmi),¹³ strukturális és/vagy nyelvi tulajdonságaikban megegyeznek egymással, ami elősegítheti a szövegközi (intertextuális) jellemzők megértését. A feltárt metaforák ugyanakkor a szerzői nézőpont (szándék, vallási és politikai meggyőződés), a szövegfunkció és a műfaji követelmények függvényében eltéréseket mutatnak, vagy mutathatnak, melyek szintén konceptuális, strukturális, valamint nyelvi szinteken jelentkezhetnek.

Mindezen elméleti megfontolások és módszertani kérdések alapján fogalmaztam meg kutatási hipotézisem: a Pascal és La Rochefoucauld életművéből kiválasztott munkák metaforáinak elemzésével, összehasonlításával és rendszerezésével olyan, a szövegek intra- és intertextuális jellemzőire vonatkozó információk nyerhetőek ki, melyek a janzenista inspirációjú XVII. századi (különös tekintettel az 1650 és 1680 közötti 30 éves periódusra) francia próza egészével kapcsolatosan szolgálhatnak újszerű következtetésekkel. Az elemzésben kiemelt hangsúlyt kaptak a szövegek keletkezésének kulturális, társadalmi és politikai vonatkozásai, tekintve, hogy a szövegen belüli és kívüli valóságok folyamatos interakciója erőteljesen alakítja az értelmezés lehetséges kereteit. Az elemzés során fokozott figyelmet fordítottam a történetiségre: a szöveg saját kontextusában való elemzése, s ezáltal az anakronizmusok kiküszöbölése különös fontossággal bír a történeti kognitív nyelvészetben is.

III. A korpusz bemutatása

A kutatás alapkörpuszát adó négy mű mindegyike a korszak reprezentatív szövegének tekinthető, mind eszmetörténeti, mind pedig műfaji szempontból. *A geometriai gondolkodás és a meggyőzés művészete* című esszéjében Pascal a geometria tudományának módszertani alapelvét: a definíció szükségességét és egyértelműségét alkalmazza retorikai módszere kidolgozásában. Az értekezés előrevetíti a *Gondolatok* összetett argumentatív struktúrájának gondolati alapját.

Az 1670-ben poszthumusz kiadott *Gondolatok* (Pensées) a XVII. századi francia janzenizmus talán leggyakrabban idézett szövege. Formai szempontból a *Gondolatok* töredékes, fragmentált írás, mely a felszínen egymástól független, helyenként csapongónak látszó eszme-futtatások laza összességének tűnik. Ugyanakkor, Pascal a korabeli teológiai és

---

¹² Lásd KÖVECSESE, *A metafora*, i.m. 187-188.; KÖVECSESE, BENCZES, i.m. 95-96.

¹³ A metafora konceptuális szintjének elemzésének kulcsfogalmai: *framing* ('keretezés'), *frame* (fogalmi keret vagy idealizált kognitív modell), kategória, prototípus, alternatív konceptualizáció. Magyarul lásd KÖVECSESE, BENCZES, i.m.

filozófiai irányzatokat úgy integrálta érvelésébe, hogy azok koherens egészzé összeállva ellentmondás nélkül bizonyítsák a janzenista hittételek igazságát.¹⁴ Pascal 1656 és 1657 között írta azt a 18 levélből álló munkát, mely megjelenésekor a *Vidéki levelek* (Les provinciales) összefoglaló címet kapta. A *Vidéki levelek* a Sorbonne és Port-Royal közötti hitviták reflexiója, egyben állásfoglalás a janzenizmus mellett, válasz a Róma felől érkező támadásokra.

Pascaltól eltérően François de La Rochefoucauld (1613-1680) az ágostoni gondolkodás „szekuláris” változatát képviselte. Megjelent munkái közül az *Emlékiratok* (Mémoires, 1662) kevésbé ismert és tanulmányozott annak ellenére, hogy műfaji szempontból a XVII. századi emlékiratok között speciális helyet foglal el. A történelmi emlékiratok (*mémoires historiques*) műfajához sorolható önéletrajzi írás egyrészt részletes képet fest a Fronde (1648-1653) kudarcához vezető eseményekről, másrészt tükrözi La Rochefoucauld morálfilozófiai gondolkodásának alakulását.

Emlékirataival szemben a *Maximák* (Maximes et Réflexions diverses, 1664-1665) a mai napig a korszak irodalomtörténeti kutatásainak egyik alapvető forrásszövege. A *Maximákban* egy lényegében világi, a kegyeleti kérdéseket gyakorlati alapokra helyező gondolkodás jelenik meg,¹⁵ mely sok tekintetben eltávolodni látszik a Port-Royal közeli kortársak meditatív, apologetikus nyelvétől. La Rochefoucauld olyan „társadalomkritikát” hív életre, amely részben az ágostoni fogalmi rendszer felhasználásával világít rá az egyén és a társadalom gyengeségeire. Amennyiben a két szöveget a szerző erkölcsi fejlődését is tükröző kontinuum részeként értelmezzük, helytállónak tűnik Éric Tourette értelmezése, miszerint a *Emlékiratokban* megnyilvánuló csalódottság és kritikus társadalomszemlélet egyben a *Maximák* inspirációjának is tekinthető.¹⁶ Az 1659-ben megjelent *Portré*, egy rövid önreflektív írás, mind a hangnem, mind pedig az alkalmazott retorikai stratégiák tekintetében előrevetíti az *Emlékiratokat* és a *Maximákat*.

A kegyeleti és világi hangnem egymással párhuzamos létezése a kor egyik általános tendenciájának tekinthető: bár Pascal és La Rochefoucauld a korabeli morálfilozófia több lényegi pontjában is hasonló álláspontot képviselnek, az eltérő perspektívából adódó különbségek mind konceptuális, mind szövegszinten megnyilvánulhatnak. A korpusz leképezi

---

¹⁴ Lásd: Blaise PASCAL, *Pensées*. Édition de Léon Brunschvicg, avec l'introduction de Dominique DESCOTES. Paris, Garnier-Flammarion, 1976. 13-28.

¹⁵ Alain BRUNN, *La perspective morale des Réflexions*. Dix-septième siècle, La Rochefoucauld : « Routes diverses » , 267. szám, 2015/2. 255. ; Jean LAFOND In. François de LA ROCHEFOUCAULD, *Maximes et Réflexions diverses*, *Maximes de Mme de Sablé*. Établie et annotée par Jean Lafond. Paris, Gallimard, 1976.

¹⁶ Éric TOURETTE, *L'oeil de La Rochefoucauld*, Littératures: « L'indivision des savoirs » en question (XVIe et XVIIIe siècle). 67. szám, 2013. Elektronikus forrás : <https://litteratures.revues.org/257> Hozzáférés ideje: 2016. szeptember 9.

a XVII. századi próza fő tendenciáit, lévén, hogy négyből három forrásszöveg a korszakban igen népszerű rövid műfajok közül kerül ki (levél, töredék, maxima); az *Emlékiratok* pedig a szintén egyre sokasodó önéletrajzi ihletésű elbeszélésekre ad példát.¹⁷

IV. Választott elemzési modell

A kutatás kezdetén két lehetséges modell látszott ígéretesnek a kutatási cél megvalósítására: a kronologikus és a motívum-központú megközelítés. A szövegek keletkezési idejét követő, kronologikus szemlélet előnye, hogy az eredményeket, következtetéseket időben áttekinthető, lineáris módon mutatja be, ezáltal a hangsúlyt a történetiségre helyezi. Tény, hogy a diakronikus megközelítés nem idegen a metaforaelmélettől sem, ezt bizonyítják a történeti kognitív nyelvészetből kiinduló metafora-kutatások. Ugyanakkor fennáll annak a kockázata, hogy amennyiben az időbeli linearitást tekintjük az elemzés elsődleges szempontjának, az olyan hangsúly-eltolódáshoz vezethet, melynek eredményeként a végkövetkeztetések is túlnyomórészt történeti jellegűek lesznek. Ennek elkerülése érdekében, ám a diakronikus szemlélet figyelembe vétele mellett a motívumközpontú, a metaforák fogalmi hálózatára összpontosító elemzési stratégiát alkalmaztam. A metafora konceptuális megalapozottsága, ezek nyelvi szinten történő megvalósulásai láttatni engedik azt a végtelenül összetett kontextuális háttérrel, mellyel dinamikus kölcsönhatásban alakítja a tapasztalt valóságot.

V. A disszertáció felépítése, az elemzés fő eredményei

Az általános bevezetést követően, a dolgozat első két fejezete tartalmazza a szakirodalmi áttekintést. Az első összefüggéseiben mutatja be a már röviden felvázolt kognitív metaforaelméletet, kitérve annak tudományfilozófiai és irodalomtudományi vonatkozásaira. A második fejezet rövid történeti áttekintés nyújt a janzenizmusról, majd ismerteti annak teológiai, filozófiai, és retorikai vonatkozásait. A dolgozat harmadik fejezete ad helyet a korpuszban feltárt metaforák és metaforacsoportok részletes, átfogó vizsgálatának. A fent vázolt stratégiának megfelelően nem a forrásszövegek keletkezési, illetve megjelenési sorrendje, hanem a bennük megjelenő metaforák és azok egymáshoz való relációi határozzák meg az elemzés szerkezetét. A kutatás több ilyen, egymással összefüggő főmotívumot azonosított, melyek az elemzés sorrendjében: az *én* fizikai és morális reprezentációi (az írói önarckép és a portré), az *amour-propre* (önszeretet) téri fogalmakkal történő megjelenítése, a LÁTÁS- és a FÉNY-metaforái Isten és önmagunk megismerésének folyamatában, a LÉTEZÉS

---

¹⁷ Lásd Frédéric CHARBONNEAU, *Les silences de l'histoire. Les Mémoires français du XVIIe siècle*. Paris, Hermann, 2016.

NAGY LÁNCOLATA, valamint a TEST-metafora, melyből kiemelt szerepet kapnak a szív- és a vérkeringés motívumai.

Az önarckép és a portré motívumai, azon túlmenően, hogy a korabeli művészeti tendenciák kulturális-konceptuális reflexiójaként beszűrődtek az irodalomba, a lélek megismerhetetlenségének, az egyén önmagáról és másokról való korlátozott tudásának metaforái. La Rochefoucauld kortársaié mellett saját önarcképét is megírja, és a külső testi jegyeit jelleme, pszichológiai diszpozíciója fizikai kivételének tekinti. Az introspektív, szinte már melankolikus természet, ha kicsit távolról is, de összhangban van a meditatív, önmaga tökéletlenségét megvető, magányos gondolkodó képével, és megelőlegezi a *Maximák*ban megjelenő pesszimista világnézetet.

La Rochefoucauld *Maximák*ban kibontakozó ember- és társadalomképének középpontjában az *amour-propre* áll, amely a XVII. századi teológiai és erkölcsfilozófiai gondolkodás egyik legfontosabb fogalma. Az *amour-propre* jelenti az emberi lélek inherens kettőségét, azt a rejtett ént, amelyet minden cselekvésében saját érdekei hajtanak, egyetlen célja a társadalmi érvényesülés, a hatalom. A társadalmi én pszichológiájának La Rochefoucauld-i értelmezéséhez vezette be Éric Tourette az egológia és az egologikus tér fogalmait. Az egológia az *amour-propre* szüntelen, tudatalatti működésének pragmatikai megvalósulása, melynek folyamatában a társadalmi érintkezés minden mozzanata az én önértékelésének és szociális státuszának megerősítésére szolgál. Az ilyenformán kialakult zárt, izolált egologikus térben az *amour-propre* folyamatosan újratermeli önmagát. Az egológia társadalmi szintéről vallási kontextusba történő áthelyezésével újabb kapcsolódási pont keletkezik a vizsgált szövegek metafora-csoportjai között: az *amour-propre* pascali (és általában véve Port-Royali) fogalma szorosan kötődik a hamis, érdekből cselekvő, hipokrita társadalmi viselkedés kritikájához. Mindemellett a TÉR-metafora (A KOMMUNIKÁCIÓS TÉR ZÁRT FIZIKAI TÉR) általános, tág fogalmi struktúrája lehetővé teszi a metaforaelmélet és Tourette pszichológiai alapokon nyugvó elgondolásának összeegyeztetőségét.

Az önarckép és az *amour-propre* metaforikus vonatkozásai rálátást engedtek a TUDÁS LÁTÁS metaforára, és azon keresztül a metaforák harmadik nagy csoportjára: a LÁTÁS- és FÉNY-metaforákra. A látás minden korban kitüntetett helyet foglalt el az érzékszervek hierarchiájában, a fény pedig valószínűsíthetően a szimbolikus gondolkodás kezdetei óta működik az élet, a tudás és a transzcendens létező forrástartományaként. A látás-vakság,

valamint világosság-sötétség bináris oppozíciói erőteljesen érvényesülnek mindkét vizsgált szerző argumentációjában, és elsősorban az önvizsgálat, a halál, és az Istenkeresésről szóló reflexiókban jelennek meg. Az ideológiai különbségekből adódó hangsúly-eltolódásokkal együtt is elmondható, hogy Pascal és La Rochefoucauld hasonló következtetésekre jut az ember univerzumban való helyét illetően: stabil viszonyítási pont nélkül, önmaga csapdájában vergődve, az ember nem talál lelki békét. Az ember létezés nagy láncolatában elfoglalt, valaha kitüntetett, *központi* szerepe – a decentralált világkép térhódításával egyszerre *középsővé*, viszonylagossá vált.

Az elemzés negyedik motívuma, a létezés nagy láncolata az intézményes vallások kezdete óta strukturálja a társadalmi rendet és gondolkodást. A XVII. században bekövetkezett paradigmaváltás azonban lényegében destruálja e modell létjogosultságát.¹⁸ Pascal maga is nyíltan elutasítja a létezés nagy láncolatát, hiszen a végtelen terek elmélete egy olyan decentralált, középpont nélküli világ- és emberképet posztulál, amelyben egy ilyen hierarchia érvényét veszti. Mindezek ellenére, az elemzés általános következtetése, hogy a pascali argumentációban mégis kimutatható a láncolat erőteljes metaforikája. A létezés nagy láncolatának szintjei közötti átjárhatóság olyan fogalmi megfeleltetéseket hoz létre, amelyek összekapcsolják a társadalmi, természeti, illetve transzcendens régiókat. E konceptuális jelenség megjelenéseként értelmezem a NEMZET CSALÁD, az ISTEN AUTORITER APA, és a kontextus-specifikus ABSZTRAKT KOMPLEX-RENDSZER metaforákat, melyek közül elsődleges fontosságot tulajdonítok az ABSZTRAKT KOMPLEX RENDSZER AZ EMBERI TEST-metaforának, hiszen egymagában tükrözi a janzenista hatású gondolkodását összetettségét, és mutat rá legjobban annak sokféleségére.

Utóbbi metafora adta az elemzés ötödik irányát: a a *szív* motívumait. A *szív* a janzenista emberkép olyan specifikus eleme, amely kifejezetten e vallási-filozófiai keretben értelmezhető. A janzenizmusban az emberi testről való gondolkodás elválaszthatatlanul összefonódik az ember kettős természetével és Istenhez fűződő kapcsolatával. Pascal szövegeiben a test diskurzusban kibontakozó fogalmi komplexitásából adódóan a *szív* is több különböző, de egymással összefüggő metaforának válik forrás- illetve céltartományává. A SZÍV-metaforák elemzése arra is rámutatott, hogy a kor embertudományi felfedezései, és elsősorban William Harvey vérkeringésről való munkássága jelentős hatást gyakorolt a

---

¹⁸ Lásd például: Michel FOUCAULT, *Les mots et les choses. Une archéologie des sciences humaines*, Paris, Éditions Gallimard. 1996.

pascali megismerés-elméletre és apologetikára. A *test*, *szív* és a *vérkeringés* fogalmai La Rochefoucauld *Maximáiban* is megjelennek, elsősorban az *amour-propre* vonatkozásában; a *Maximák* e témában idézett részei valójában igen erőteljesen idézik a janzenista retorika nyelvi és képvilágát. A *Maximáknak* a test perspektívájából történő vizsgálata új megvilágításba helyezte az *amour-propre* fogalmának La Rochefoucauld általi használatát azáltal, hogy felfedte az eddig tisztán pszichológiai entitásként kezelt jelenség fiziológiai folyamatokban való szerepét. E megállapítások arra engednek következtetni, hogy La Rochefoucauld szekuláris, vallási dogmatizmust nélkülöző morálfilozófiai gondolkodásának fontos elemét alkotta a janzenista fogalmi rendszer.

Az elemzést követően a dolgozat utolsó fejezetében visszatértem a kutatási hipotézisre és felülvizsgáltam a kutatási célokat. Végezetül levontam az elemzésekből leszűrhető legfontosabb következtetéseimet, röviden kitérve a további lehetséges kutatási irányvonalakra.

Vonatkozó publikációk listája

L'espace égologique dans l'oeuvre de François de La Rochefoucauld, In: 21e École Doctorale Francophone des Pays de Visegrád. Actes du colloque « VAP »: Vitesse – Attention – Perception, éd. Tímea GYIMESI. Szeged, JATE Press. 2018. pp. 75-86.

A Diachronic Investigation of the Great Chain of Being Metaphor in Religious and Political Discourses of Early Modern and Enlightenment Philosophy, International Journal of Humanities and Social Science, 2017, 7 (6) pp. 214-222.

http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_7_No_6_June_2017/24.pdf

A kognitív metafora diszkurzív szerepe a XVII. századi janzenista ihletettséggű francia prózában - Pascal és La Rochefoucauld munkáinak vizsgálata. In: JATE Press Szeged, a Szegedi Tudományegyetem Magyar-Francia Felvilágosodás Kutatóközpontjának "Programok és tanulmányok", 2017, pp. 23-32.

A kognitív metafora diskurzusteremtő ereje a 17. századi janzenista ihletettséggű francia irodalomban, kitekintéssel Mikes Törökországi leveleire, ITK, 2017/1., pp. 99-113.

La métaphore conceptuelle dans le discours moralisateur sur l'amour-propre au XVIIe siècle - Pascal et La Rochefoucauld, In: Francontraste 3: Structuration, langage et au-delà. Tome 2: Sciences de langage. Actes du colloque Francontraste Zagreb, éd. Bogdanka PAVELIN LESIC. Belgique, Editions CIPA. 2016. pp. 11-22.

La métaphore conceptuelle dans le discours pascalien: comment la métaphore du corps et du coeur humain établit-elle la cohérence textuelle et argumentative? In: Modèles et modélisation en linguistique, littérature, traductologie et didactique, sous la direction de Teresa Tomaszkiwicz et Grazyna Vetulani, Oficyna Wydawnicza LEKSEM, Łask, 2015-16, pp. 139-156.

La métaphore cognitive dans l'oeuvre de Pascal - Analyse de discours dans les Pensées. Acta Romanica I Tomus XXIX Studia Iuvenum, JATEPress: Szeged, 2015, pp. 13-22.

Qui Adheret Deo Unus Spiritus Est: The Discursive Role of the Body Metaphor in Pascal's Pensées – A Study. In: International Journal of Humanities and Social Science, 2015, 5 (4), pp. 35- 43. access: <http://www.ijhssnet.com/journal/index/3022>

Conceptual Metaphor in Discourses of Women and Marriage in Seventeenth-Century Comedy. In: Journal of Arts and Humanities, 2014, 3 (10) 19-27. access: <http://theartsjournal.org/index.php/site/article/view/577>

Diskurzusok a 17. századi nőről és házasságról – Molière és Wycherley vígjátékainak összehasonlító elemzése alapján. In: Vajda Zoltán (ed): Tehetségek a tudomány horizontján. Válogatás a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Hallgatóinak tudományos munkáiból. SZTE BTK, 2014, pp. 78-92.

Konferencia-előadások

2017 21e *École doctorale francophone des pays de Visegrad*. Szeged, október 2-4. *Előadás címe*: La métaphore dans l'espace égologique de la communication interpersonnelle

2017 *Metaphor Festival*. Amszterdam, Hollandia. augusztus 31-szeptember 2.
Előadás címe: The Applications of CMT in the Multidisciplinary Analysis of Interpersonal Communication

2016 20e *École doctorale francophone des pays de Visegrad*. Telc, Cseh Köztársaság. szeptember 15-17.
Előadás címe: L'espace égologique chez François de La Rochefoucauld

2016 *Metaphor Festival*. Amszterdam, Hollandia. augusztus 31-szeptember 2.
Előadás címe: A Diachronic Investigation of the Great Chain Metaphor in Religious and Political Discourse: From early modernism through enlightenment

2016 *Cognitive Futures in the Humanities*. Helsinki, Finnország. június 14-16.
Előadás címe: The Conceptual Structure and Discursive Role of Personification in Fragmentary Genres – an Analysis of French Moralistic Maxims

2016 *Colloque Francontraste*. Zágráb, Horvátország, április 8-10.
Előadás címe: La métaphore conceptuelle dans le discours moralisateur sur l'amour-propre au dix-septième siècle – Pascal et La Rochefoucauld

2015 19e *École doctorale francophone des pays de Visegrad*. Poznan, Lengyelország, szeptember 16-18.
Előadás címe: La métaphore conceptuelle dans le discours pascalien: comment la métaphore du corps et du coeur humain établit-elle la cohérence textuelle et argumentative?

2014 *Explorations into Metaphor and Metonymy: Metaphor in Discourse*. ELTE, Budapest, Június 26-27.
Előadás címe: Conceptual Metaphor in Discourses of Women and Marriage in Seventeenth-century comedy